

Mária Terézia z rodu Habsburgovcov

(13. 5. 1717 – 29.11.1780)

Mária Terézia bola najstaršia dcéra Karola VI. Habsburského a jeho manželky Alžbety Kristíny Brunšvickej. Od malička bola veľmi učenlivá a snaživá, vychovávali a vzdelávali ju jezuiti. Získala vynikajúce vzdelanie v oblasti histórie, latinčiny, francúzštiny a nemčiny. Venovala sa aj maľovaniu, tancu a hudbe. Hovorila aj po taliansky a po španielsky. Okrem toho si veľmi dobre osvojila matematiku, získala dôkladne všeobecné vzdelanie.

Od roku 1740 sa stala rakúskou arcivojvodkyňou. Dňa 25. júna 1741 bola uhorským snemom prijatá za uhorskú kráľovnú a uhorskí šľachtici jej prisahali vernosť. Veľkolepé korunovačné slávnosti sa však konali necelé tri mesiace po korunováci v Bratislave. Ostrihomský arcibiskup Esterházi položil na jej hlavu korunu sv. Štefana. V Prahe bola (12. mája 1743) olomouckým biskupom korunovaná za českú kráľovnú. Jej celý titul bol *Mária Terézia, cisárovná Svätej ríše rímskej nemeckého národa, Kráľovná Uhorska, Česka, Chorvátska a Slavónska, arcivojvodkyňa Rakúska, vojvodkyňa Parmy a Piacenzy a veľkovoľvodkyňa Toskánska*. Medzi 20. – 39. rokom života porodila Mária Terézia 16 detí. Po prvých troch dievčatách sa jej narodil (13.3.1741) syn Jozef – následník trónu.

Mária Terézia využívala myšlienky osvietenstva, podľa ktorých môže panovník vhodnými zákonmi zlepšiť situáciu štátu, občanov a zabezpečiť spoločenský pokrok. Vedená intuitívnou inteligenciou, dokázala vytvoriť súlad tradície s duchom zmeny a zanechala nám model osvieteného konzervativizmu. Nesporne patrila medzi najvýznamnejšie osobnosti nielen svojej doby, ale celej histórie vôbec.

<http://www.rodinka.sk/zena/vynimocne-zeny/maria-terezia-panovnicka-manzelka-a-matka/>

Z reforiem jej vlády

- Spravila (1748) súpis vlastníkov pozemkov *Tereziánsky kataster* a na základe toho sa stanovili dane. Správu financií odobrala stavom a zriadila nový systém, ktorý lepšie zodpovedal potrebám štátnej pokladnice.
- Založila (1763) v Banskej Štiavnici *Banskú akadémiu*, ktorá bola prvá na svete.
- V Uhorsku i proti vôli šľachty vydala (1767) *urbáriánsky patent*, ktorý upravoval povinnosti poddaných voči zemepánovi. Určil maximálne poddanské povinnosti, čím zlepšil sociálne postavenie poddaného a určil aj veľkosť poddanskej usadlosti.
- Vydala (1768) nový trestný poriadok – *Constitutio Criminalis Theresiana*; zakázala vynášať rozsudky nad čarodejnicami, zmiernili sa telesné tresty a zrušila stredoveké mučenie. Vydala aj nový jednotný občiansky zákonník *Lex Theresiana*. Podľa neho platilo, že pred súdmi sú všetci občania formálne rovní a poddaný mal právo na obhajcu.
- Vydala (1774) *Všeobecný školský poriadok*; nárok na vzdelanie má každé dieťa na území habsburskej monarchie, bez ohľadu na pôvod, miesto bydliska alebo pohlavie. V každej dedine sa mala založiť škola, v ktorej sa deti mali učiť tzv. *trivium*, teda čítať, písať a počítať, čím sa položili základy všeobecnej gramotnosti. Schválila (1777) osobitnú štátnu normu pre Uhorsko *Ratio educationis* – organizačný poriadok pre školstvo; zaviedla povinnú školskú dochádzku pre deti od 6 – 12 rokov a 3 typy škôl; vzdelanie treba každému. Do školy mohli chodiť aj dievčatá, ktoré sa dovtedy oficiálne nikde nemohli vzdelávať.

- Podporovala opravu a budovanie nových ciest, ktoré slúžili na rozvoj obchodu.
- Nechala raziť nové kvalitné strieborné mince, známe ako tereziánske toliare, vydala (1762) prvé papierové peniaze v strednej Európe.
- Zjednotila váhy a miery.
- Odstránila súkromné vyberanie mýta.
- Nechala kompletne zrekonštruovať *Bratislavský hrad*, aj *Pražský hrad* (1753 až 1775)

Nehľadiac na starobu, neľahý a povinnosti, ktoré ma ťažia, bola mi výchova detí vždy veľkou a nadmieru milou povinnosťou.

(dmj)

Maria Theresia

